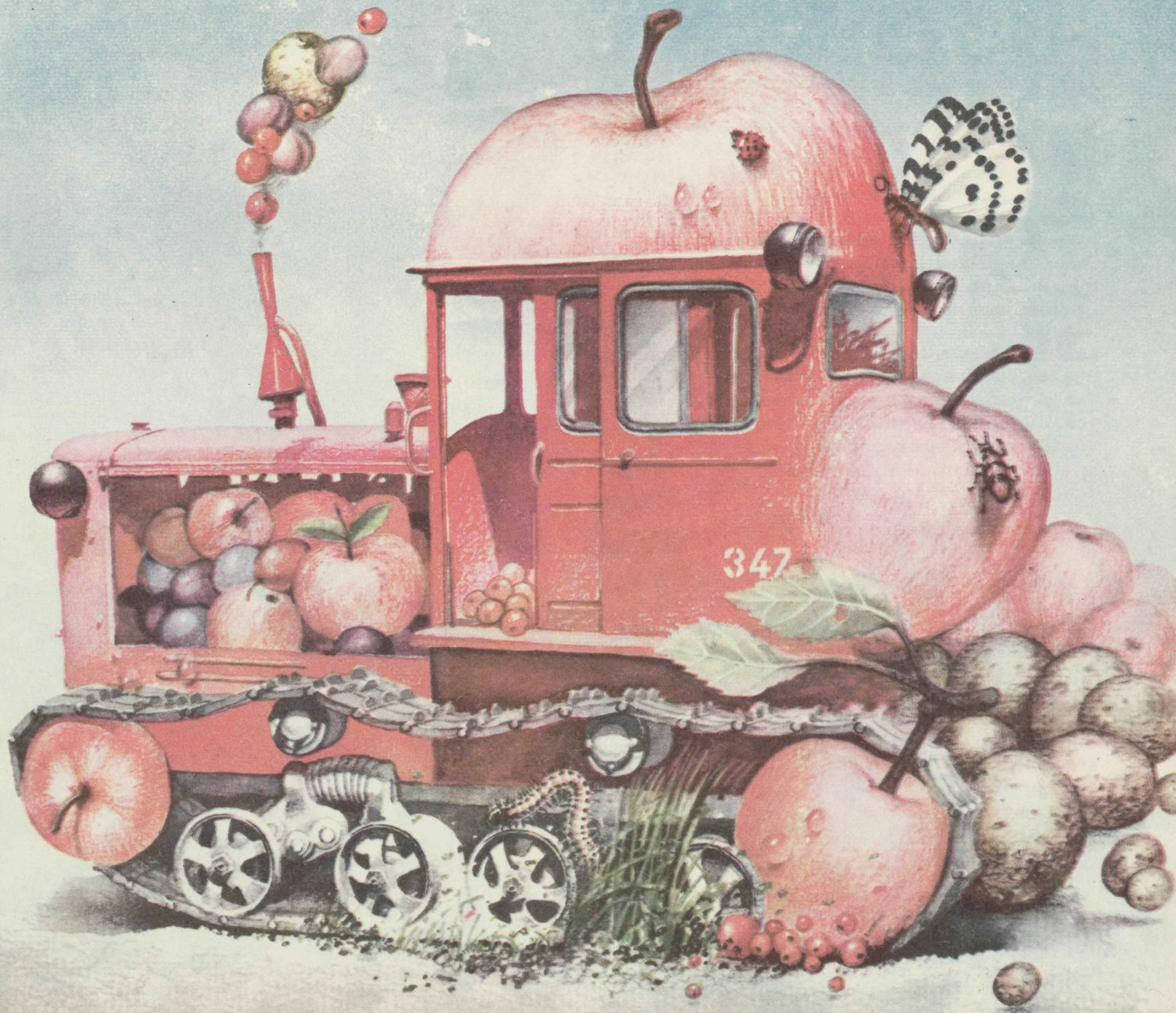

NR.10
ISSN 0134—2266
1982

TÄHKEKE

Oktoobrilapsed ja pioneerid!

Esimesed koolipäevad ja -nädalad on seljataga. Suveuudised on räägitud, esimesed tähe- ja tähekesekoondused toimunud. Teie, esimese klassi õpilased, valmistute astuma oktoobrilasteks. Oktoobripühade aegu ongi see tähtis päev, kui saate rinda punase viisnurkse tähekesega.

Iga oktoobrilapse unistuseks on kanda kord punast kaelarätti. Pioneeriks võetakse õpihimulised, virgad, töökad, ja ausad lapsed. Teie emad, isad, vanemad õed ja vennad astusid pioneeriks kümneaastaselt. Nüüd võivad kolmanda klassi oktoobrilapsed astuda pioneeriks üheksa-aastaselt. Olla üheksaselt noor leninlane tähendab, et sind peetakse suureks ja usaldatakse.

Kolmanda ja neljanda klassi pioneere nimetatakse esimese astme pioneerideks. Teisele astmele tõusevad viienda ja kuuenda klassi ning kolmandale astmele seitsmenda ja kaheksanda klassi pioneerid. Et tõusta ühelt astmelt teisele, peab iga pioneer visalt õppima, omandama pioneertarkusi, olema töökas ja sõbralik. Uute pioneeriteadmiste ja -tarkuste omandamisel aitab teid ka ajakiri «Täheke».

Kallid oktoobrilapsed ja pioneerid. Soovin teile tegude rõhket, huvitavat ja ilusat kooliaastat!

Teie «TÄHEKE»

On vahetund ja poistevägi vajub kooliõuele. Kellel on seljas kerker — karusnahkne türp, kellel oravanahkne särk, kellel jalas nahksukad ja untad, kellel peas pikkade kõrvadega läki. Vahetund on kõige vahvam tund ja eriti vahva on see siis, kui õnnestub õue lipsata «põdrakiike» mängima.

Keset kooliõue seisab kõrge mast. Masti külge on seotud pikk nahariba, mille otsas ripub tükk põdrasarve. «Vajöö!» hüüab üks poistest ja lööb sarvekõndile hoo sisse. Silmapilk tiriavad kõik mängust osavõtjad välja oma tšaadid. Need on nahklassod, millega tuleb lendavat märki püüda. Juba ongi üks poistest sarvetüki oma linguga kinni püüdnud. Jälle pannakse märk lendu ja uuesti heidavad poisid lassosid. Seekord on aga üks mängijatest teistest osavam. Ta teeb oma tšaadil silmuse avaramaks ja hetkel, mil neli lingu on märki tabamas,

Põdrakiik

Illustreerinud ANNE AARE

SUUR JA LAI ON MAA...

püüab ta lendava sarvetüki koos õhus vuhisevate silmustega oma püünisesse.

Heliseb koolikell.

Poisid topivad tšaadid põue ja sörgivad koolimaja poole. Kool, mida külastasin, asub Anjui jõe kaldal Tšuktšimaal. See on maa, kus talv kestab üheksa kuud järjepanu. Augustis tuleb lumi maha, septembris algavad tuisud, oktoobris külmub jõgi põhjani kinni. Tšuktšimaa karm loodus nõuab inimestelt vastupidavust ja leidlikkust. Põdrakarjaste ja hülgeküttide töö on tugevate ja vaprate meeste töö. Poisid harjutavad kätt juža maast madalast, kuigi esialgu vaid mängudes.

Viiekümnekraadises pakases jääb õue uut vahetundi ootama karvane veokoer, kes nii nagu Tšuktšimaa poisidki austab seda lõbusat mängu. Mängu nimi tšuktši keeles on «Volkanenlõntšenan». Tõlkes on see «põdrakiik».

ENE HION

Waldi
nim. ENS
Raamatukogu

Meie tahame õpetajateks saada

Meie ema nimi on Anne Rentel ja isa nimi on Albert Rentel. Nad on õpetajad. Ema on Jüri Keskkooli IIb klassi juhataja. Möödunud aastal kutsusid õpilased teda tihti emaks. Eks ta olegi koolis nagu ema. Seob patsipaelu, puhub haigetsaanud koha peale, lohutab, kui vaja. Ükskord õega arvutasime, et emal on täpselt kolmkümmend last. Meie kahekesi ja klassis veel kaks-kümmend kaheksa. Ema tundides peab vaikselt istuma ja tööd tegema. Oleme väiksena olnud ema tundides ja teame, et ta on nõudlik.

Talvel viib ema oma klassi Vaskjala jõe äärde suusatama ja kelgutama. Pärast tulevad kõik õpilased meile, sest elame jõe lähedal. Keedame teed, sööme võileibu. Ema loeb raamatutest jutte ette. Kodus on veel alles raamatud, mis emal lapsena olid. Neid on ilusasti hoitud. Kui aga ema oma õpilastega ekskursioonile sõidab, läheme kindlasti kaasa. Isegi vanaema tuleb meiega. Aivi ei olnud veel kolmeaastane, kui juba ringi rändas. Mitu aastat tagasi käisime isa VIII klassiga Leningradis. Elasime linna lähedal telkides. Kõik

Pildistanud TIIT KOHA

Jüri Keskkooli Ia klassi õpilase Aivi Renteli ja IIIa klassi õpilase Anu Renteliga
ajas juttu AGNES JÜRGENS

olid väga lõbusad ja sõnakuulelikud. Ema ja isa ütlevad, et lapsed ongi reisidel ja matkadel paremad kui koolis.

Meie isa annab tööõpetuse tunde. Isal on palju tööd

ning ta püüab kõike hästi teha. Möödunud aastal sai ta tubli töö eest Tööpunalipu ordeni. Isa on rahvasaadik. Mõnikord on ta tujust ära. Siis teame, et ta käis jälle peredes, kus vanematel oma

laste jaoks aega pole. Need lapsed teevad vahel pahan dust ja meie isa püüab neid paremaks kasvatada.

Meil on kodus lambad, jänesed ja kanad. Suvel teeme heina, rohime peenraid, toome jänkudele porgandeid, käime kordamööda kanamune korjamas. Kevadel söötsime lutipudelilist Helbekest ja Kriimut — lambatallesid. Talvel aitame vanemaid natuke vähem, sest siis on vaja õppida. Pärast tunde käime kunstiringis ja mudilaskooris. Ema ja isa laulavad Jüri segakooris ja isa veel õpetajate meeskoris.

Kui ema ja isa kauemaks tööle jäävad, mängime kooli. Oleme head õpilased. Viie- mehed. Vanaema arvab, et kui kõik lapsed nii tublid oleksid, rõõmustaksid ema ja isa väga. Vihikute parandamine läheks kiiresti ja neil oleks meie jaoks rohkem aega.

Meie tahame ka õpetajateks saada. Sama headeks, kui on meie ema ja isa. Ainult seda küll ei taha, et meie õpilased meid kurvastaksid. Õnneks juhtub seda harva — ütlevad ema ja isa. Rõõmu on ikka palju kordi rohkem.

Suur vend

ELLEN NIIT

ÜLLEL ON VEND. VENNA NIMI ON JAAN. JAAN ON SUUR. JAAN KÄIB KESKKOOLIS. JAANIL ON LAUD. ÜLLEL EI OLE OMA LAUDA. ÜLLE ÕPIB SÖÖGILAUAL. SÖÖGILAUAL ON RUUMI KÜLL. JAANIL JÄLLE EI OLE NUKUTUBA. JAAN MÄNGIB PÄRIS TOAS. JAAN MÄNGIB ISAGA MALET. MALET MÄNGITAKSE MALELAUAL. MALELAUD ON RUUDULINE. EMA PÖLL ON KA RUUDULINE. EMA PÖLLE PEAL ISTUB PISIKE PILLE. ISA ÜTLEB, ET PILLE ON EMA MALENUPP.

Väike õde

ÜLLEL ON ÕDE. ÕE NIMI ON PILLE. PILLE ON VEEL TILLUKE. TA MAGAB VANKRIS. VANKER ON RÖDUL. VAHEL PILLE HÜÜAB ÜLLET. TA EI HÜÜA: «ÜLLE, TULE SIIA!» TA HÜÜAB: «ÄÄ-ÄÄ-ÄÄ!» ÜLLE SAAB ARU, MIS PILLE HÜÜAB. TA HÖIKAB EMALE: «EMA, TULE RUTTU, LAPS TAHAB TUPPA!»

Tindiplekk

Vene kirjanik
OLEG GRIGORJEV

«KAS OLETE JUBA KUULNUD,
ÕPETAJAL KUKKUS TINDIPLEKK PÄEVIKUSSE
JA NÜÜD SEE ONGI SEAL,
KÕIGE TÄHTSAMA LEHE PEAL...
ISE NÄGIN!»

«EHK KUKKUS MU ÜHELE...»

«EHK KUKKUS MU KAHELE...»

«EKS NÄIS...»

«OI,
ÄKKI MU KOLMEKE ALLA JÄI!...»

Tõlkinud INGVAR LUHAAAR

KUIDAS ME SOKUT SÕIME

ELAR KUUS

Vanaisa jutt

Kui me Prillitsa mõisas elasime, kinkis onu mulle ei tea kust pihku puutunud pappkarbi. Ilmar juhtus parajasti mu isa värkstuppa tulema, näitasin karpi temale:

«Eks ole ilus!»

«Ole ühti,» põlastas tema.

«Miks mitte?»

«Sellepärast, et tühi on.»

Mina teadsin tühjuse vastu võlusõnu. Lugesin karbi peale:

«Piiru-paar, kiiru-kaar, liiru-laaru-lumps.» Ja hüüdsin:

«Juba on karp sokut täis.»

Seda maiustust — šokolaadi — polnud meist, moonakatest, keegi näinud, rääkimata maitsmisest. Küll aga oli mõisa virtin minu emale usaldanud, kui meelsasti parun seda mugivat. Ütlevat, et magus hambaid rikkuvat, ometi kiitvat.

Nüüd tegin, nagu mugiksin mina samuti sokut:

«Hirmus hea! Mämm-mämm-mämm . . .»

Ilmarile muutus karp kohe ilusaks. Ta nõudis:

«Taha ka sokut!»

«Sulle ei täi anda. Mämm-mämm . . .»

Äge-mees Ilmar katsus mult karbi ära krabada. Kuna mina selle selja taha peitsin, kukkus tema karjuma ja mind rusikatega klohmima. Varsti kisasin ja tõinasin minagi, ühtlasi loovutasin karbi temale:

«Säh, pugi siis . . .»

Mõtlesin: las ta saab pika nina — karbis polnud ju endiselt midagi. Kuid imelik, Ilmar nägi seal ikkagi sokut! Urgitses välja nii suure tüki, et ajas hammustades suu veel rohkem pärani kui meie kass haigutades. Mina hakkasin Ilmari tõttu kah olematut sokut nägema, murdsin endale samasuguse lah-maka. Sõime, vajutasime pisarad silmaaugust välja ja lagistasime naerda.

«Mille üle meie riiukuked röömustavad?» päris isa hõövel-pingi tagant.

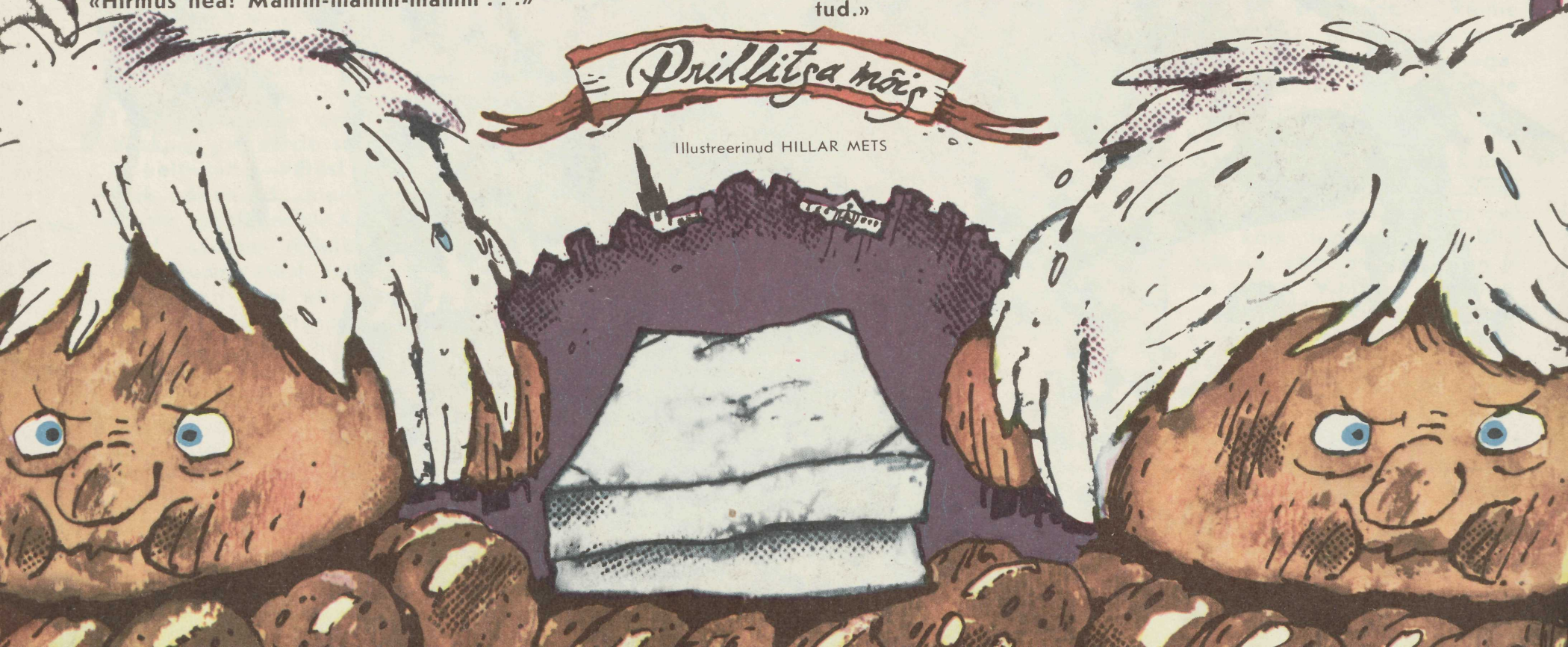
«Soku üle!» hõiskasime.

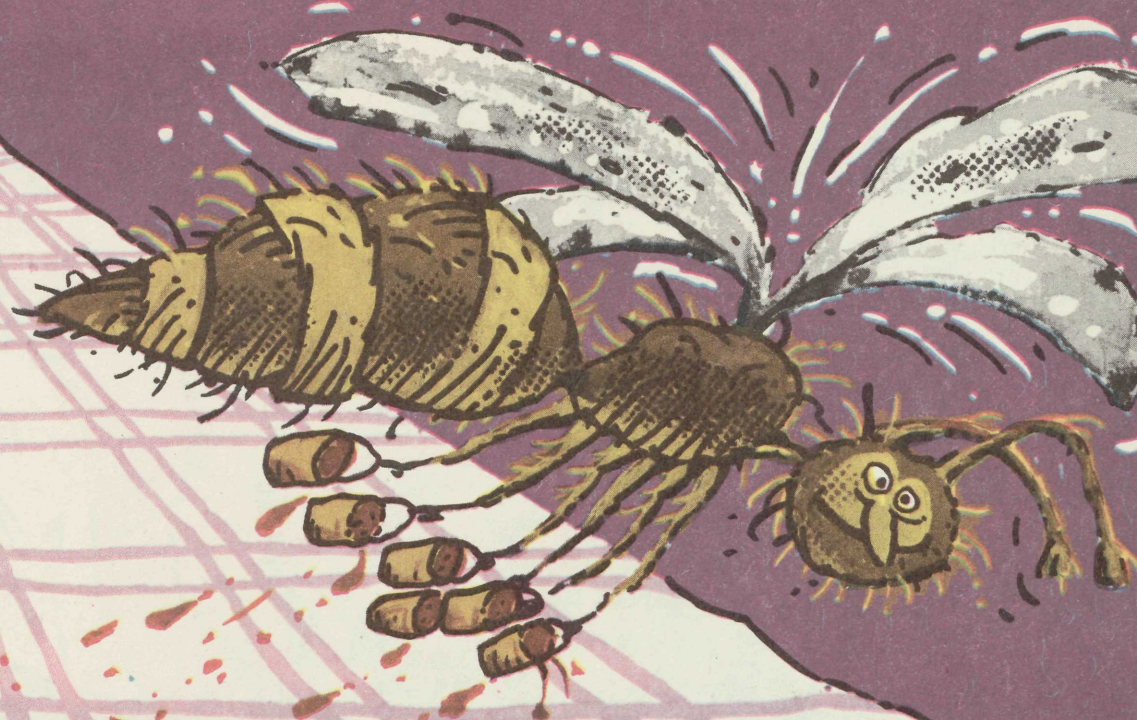
«See pidi hambaid rikkuma!» muheles isa. Mina lärmakalt:

«Sakste oma rikub, meie oma ei riku — ta on meil endi nõi-tud.»

Prillitsa mõis

Illustreerinud HILLAR METS

Vapsiku meetegemine

HELVI JÜRISSE

Ükskord tulnud vapsikul tahtmine mett teha. Ta oli sellest üht-teist kuulnud ja mõtles, et pole seal keerulist midagi. Tuleb ainult paras lilleõis otsida, õietolm kokku kraapida, koju viia ja meeks sõtkuda. Vapsik ei kujutanud päris hästi ette, mismoodi seda õietolmu õie seest kätte saab. Ta otsustas pugeda kurekatlasse — seal hea teiste silma alt ära omaette sobrada.

Roniski vapsik kurekatla sinisesse õiekatlasse. Aga oh häda! Eks õis rippunud pika peene varre otsas, see aga ei pidanud vapsiku raskusele vastu ja murdus, nii et õis tükis vapsikuga vastu maad vajus. Vapsikul oli kõvasti rabelemist, enne kui ta, tagumine ots ees, õievangist välja sai.

«Mis ma seda tolmukorjamist ikka häbenen — läheb, kuidas läheb, peaasi, et ise terveks jään,» otsustas vapsik ja lendas maasikaõiele. See oli poolest saadik vastu maad, polnud tal enam kuhugi vajuda. Hakkas vapsik hoolega õietolmu kokku kühveldama. Aga kuhu sa kühveldad, kui korvi ei ole!

«Ega selle tühja korvi pärast saa meetegemist katki jätta,» arutas vapsik. «Katsun niisama sülega viia.»

Kahmiski õietolmu hunnikusse ja haaras sülle. Aga niipea, kui ta koju-lennuks tiivad võrisema pani, puhus tiibadest tõusnud tuul õietolmu igasse kanti laiali. Hakkas vapsik uut sületäit koguma. Kraapis siit ja kraapis sealt, pühkis kohe usinasti, nii et liiv lendas ja okkarisu ragises. Aga mis sa tahad teha — jälle paiskus kogu sületäis laiali.

Lõpuks siiski jäi koorem kokku ja vapsik sai kodu poole lennata. Enesel oli mee maitse juba keele peal, sest mis see meesõtkumine enam — paljas käkitegu.

Kodus puistas vapsik kandami laua peale laiali, et nüüd siis hakkab sõtkuma. Aga kuidas sa sõtkud, kui kaussi ei ole! «Mis sest kausist ikka,» arutas vapsik, «mätsin niisama laua peal.»

Mätsiski. Sülitas pihku, rullis ja mätsis, kuni kaasatoodud kraamist pruunikashall päts sai.

«Nüüd siis on meetegemine sealmaal, et võib proovida,» muheles vapsik ja haukas suure suutäie. Haukas ja puristas samas laias kaares välja, sest pehme ja magusa mee asemel krõmpsusid tal suus liivaterad, okkarisu ja kes-teab-mis mõru maitsega pudinad.

Kurvalt konutas vapsik oma risupätsi ees ja mõtles, kuskohas ta küll meetegemises eksinud on.

«Paistab, et ilma kausita ei tule välja,» leidis ta lõpuks. Mis seal ikka, ega selle äparduse pärast magus ilmast otsa ole saanud. Peab ainult õigel ajal õiges kohas platsis olema... See tõde meeles mõlkumas, lendas vapsik tädi Juuli maja poole. Ja ennäe! Tädi Juuli avatud köögiaknast voolasidki välja paljutootavad lõhnajoad. Vupsti! oli vapsik köögis ja maandus otse moositassi serval.

«Parem ikka võõras moos kui omatehtud mesi,» mõtles ta nohinal moosi mugides. Ja mida muud ta mõelda saigi — eks ta olnud ju vapsik.

Kukerpall HELJO MÄND ja kukerkuut

KOKKU SAID MU AKNA ALL
KUKERKUUT JA KUKERPALL,
TERVITASID TEINETEIST.
EI MA SAANUD ARU NEIST,
KES OLI PEAL JA KES OLI ALL —
KUKERKUUT VÕI KUKERPALL.
KLIRR LÄKS KATKI AKNARUUT,
TEGIN NEILE VANA JA UUT.

Illustreerinud
JARONA ILO

Seenemetsas

Udmurdi kirjanik VLADIMIR ROMANOV
Tõlkinud JAAN RANNAP

SEENTEGA MA KODUTEEL,
VIHMAST METS ON LIGE.
AGA RÕÖMUS ON MU MEEL,
KUIGI ILM ON TIGE.

KORVI TASSIN, VILE SUUL —
VÄSIMUST EI TEPSU.
LATV ON LOOKAS HAAVAPUUL,
MINUL JALG LÕÖB KEPSU.

TEISEL PÄEVAL PÄIKSESÖÖR
HELEDASTI SÄRAB.
AGA SEENED JUSTKUI KÕIK
METSAST LÄINUD ÄRA.

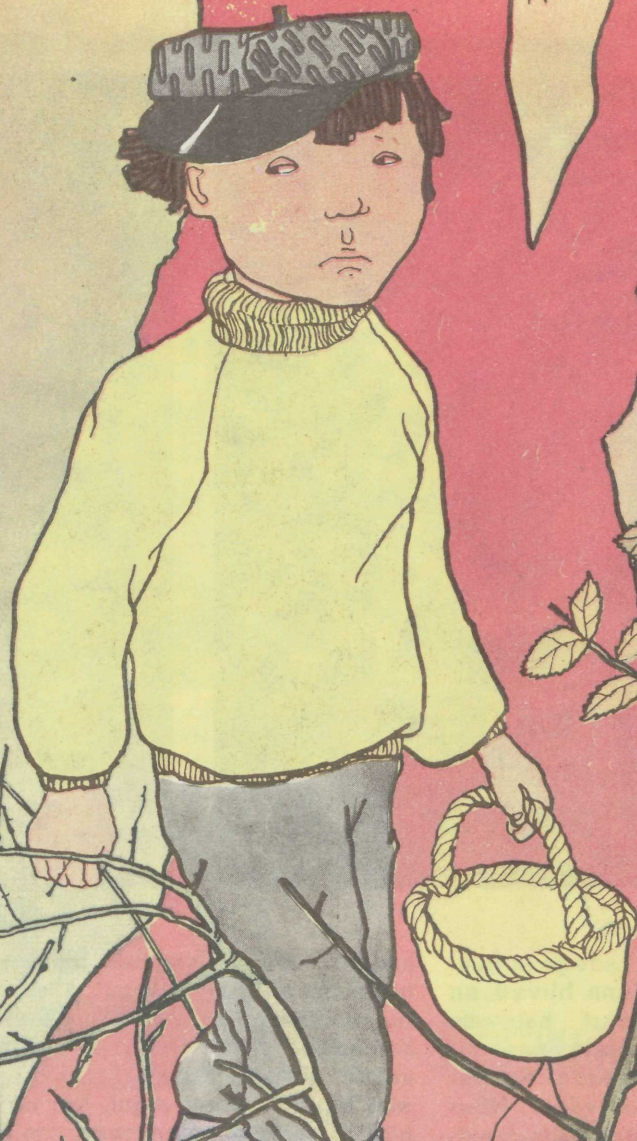
TÜHI KORV EI KOORMA KÄTT,
PINGUTUST EI NÕUA.
OMETI SURMVÄSINULT
SEEKORD KOJU JÕUAN.

Oja

Turkmeeni kirjanik
HEMRA ŠIROV

ALGUSE SAAD
LIUSTIKELT,
LÄBI PILVEDE
TOOD VEED.
KUULE, LEIA PISUT AEGA,
TULE KAEMA
MEIE AEDA.
ROHELISED VUNTSID SUUS,
VASTU VAATAB SUL
ARBUUS.
VIINAMARJAST
MÕÖDA VULA,
MELONITE KESKEL
ULA.
PEENRAVAHEDESSE PÕIKA,
KÕRVITSALE TERE HÕIKA.
PÄRAST MINU LAEVUKE
TÕSTA OMA TURJALE.
JÄRVE,
MERRE,
KUHU TÕTTAD,
VÖID MU LAEVA
KAASA VÕTTA.

Sügisööl on seitse poega...

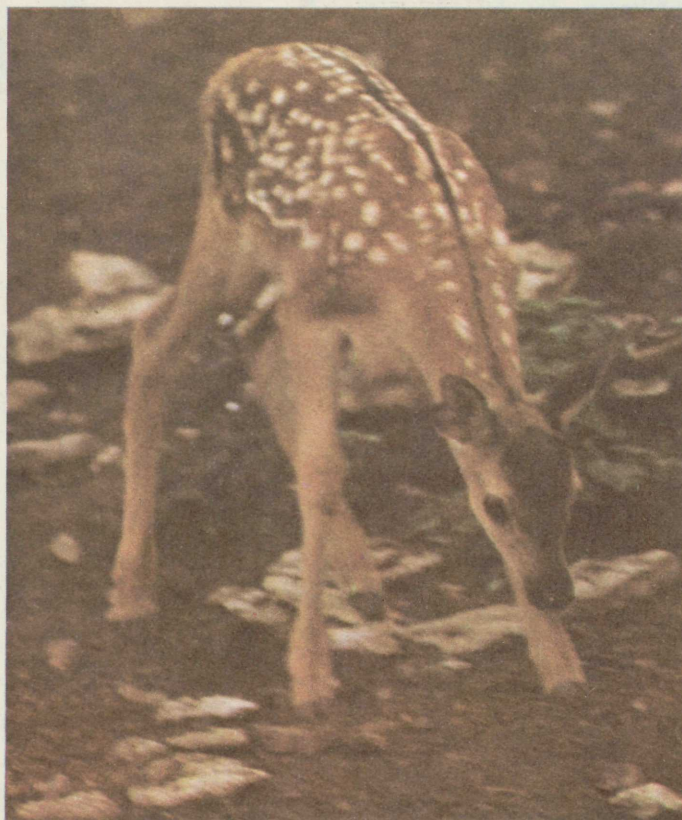
VIKTOR KOLLIN

SÜGISÖÖL ON SEITSE POEGA,
SEITSE VENDA — MAGAJAT.
IGAÜKS NEIST ISE MOEGA
SALAKAVAL MARAKRATT.
ÜHEL TASKUS PINTSLID, VÄRVID,
VARGSI PUID JA PÕÖSAID VÄRVIB.
TEINE KÜLVAB TORMI, RAJU,
SASIB METSI, LÕHUB MAJU.
KOLMAS LAOTADA VÕIB HALLA,
VÕIB KA PÄÄSTA SAJU VALLA.
NELJAS VEND EI MÕISTA NALJA,
ÕUNAPUUD TEEB SAAGIST PALJAKS.
VIIES JUSTKUI KRIIMSILM-KIISU
VIIMSED KOLTUND LEHED RIISUB.
KUUES NURMED PUHTAKS HARJAB,
LAUTADESSE AJAB KARJA.
SEITSMES SAADAB HANED TEELE,
PANEB KLAASIST KAANE VEELE.

HIRV

Septembris ja oktoobri algul võivad need lapsed, kes elavad Hiiumaal, Saaremaal Sõrve kandis, aga ka mõnel pool mandri-Eestis, varahommikuti ja õhtuti metsast kuulda isevärki pasundamist. See on nii kume, et ajab külmavärinad peale. Mõtted lähevad muinasjutumaailma metsakollide juurde. Kes need metsas hõiskajad siis on? Eks ikka hirvepullid. Peas suured sarved nagu raagus puud, jooksevad nad metsalagendikele ja püüavad üksteist hirmutada. Kui muidu ei saa selgeks, kes kõige vahvam on, panakse sarved kokku ja katsutakse kaaslast lagendikult minema tõrjuda. Kes alla jääb, lahkub norutades, võitja aga hõiskab endisest veelgi kõvemini. Pärast niisuguseid jõukatsumisi saavad tugevamaist hirvepullidest juhtloomad ja seni hajali elanud hirved kogunevad nende ümber väikestesse karjadesse. Kari hulgub mööda metsi, sööb puude ning pöösaste koort ja oksid. Hirvelehmad pole nii turjakad kui hirvepullid. Nad on märksa väiksemad, sihvakamad, täiesti ilma

sarvedeta, suurte kõrvadega ja nukravõitu silmadega. Kuna hirved on pikajalgsetest põtradest haprama kehaehitusega, ei suuda nad nii hästi paksus lumes liikuda. Seepärast ongi meil neid vähe. Hiiumaale, Abrukale, Saaremaale, Mustjärvele ja Vigalasse on hirvi toodud, kuid mõnele poole Lõuna-Eestisse on nad ise tulnud Läti-maalt, kus talved pehmemad ja lumi madalam. Kevadtalvel hakkavad hirvepullidel sarvekändad sügelema. Kui loom sarvede sügamiseks puid puskleb, kukuvad sarved hoopis maha. Õnneks hakkavad uued ja veelgi võimsamad sarved kohe kasvama. Algul on need õrnad ja pehme karvaga

kaetud. Uued sarved muutuvad tugevaks alles suve lõpul. Siis hõõruvad hirvepullid nendelt pehmetele karvadega naha maha ja on jälle valmis jõukatsumiseks. Mai lõpul ja juuni algul, kui hirvepullid sarvekasvatamisega on nii ametis, et ei märka enam karja koos pidada, sünnivad hirvelehmadel väikesed täpilised vasikad. Emad lähevad nendega kusagile varjulisse paika. Esimestel päevadel lesib vasikas vaikselt paksu rohu sees. Ema käib teda ainult imetamas, muul ajal aga hoidub temast veidi eemale, et kiskjad loomad vasikat ei märkaks. Ohu korral püüab hirveema vaenlast vasikast võimalikult kaugemale meelitada.

Pildistanud MATI KAAL

Umbes nädalaselt hakkavad vasikad koos emaga ringi rändama. Kuigi veel 5—6 korda päevas piima imevad, harjuvad nad tasapisi rohtu, lehti ja muud hirvetoitu sööma. Sügiseks tuhmub nende täpiline kasukas ja asendub hallikaspruuniga. Vanad hirved on suvel roostepruunid ja muutuvad talveks pruunikashalliks. Kuigi suurte sarvedega hirvepull võib näida üsna hirmuäratav, ei maksa teda metsas karta. Hirvedel on üksteisega ja toidu otsimisega nii palju tegemist, et pole aega inimesi kimbutada. Kui neile liiga lähedale minna, peavad hirved paremaks põgeneda.

MATI KAAL

Kooli

KÄES ON JÄLLE KULDNE SÜGIS,
LAPSI KOOLI POOLE TRÜGIB.
OLGU VÄIKE, OLGU SUUR,
KOOLI KÕIK, MIS SIIN MUUD.

ROMET RINDBERG,
Kadrina Keskkooli
IIIc klassi õpilane

Koolilapse tööpäev

TÕUSEN ÜLES, SILMAD PESEN.
EMA KÄRMELT SÜÜA KÄSIB.
ASJAD KOTTI, MANTEL SELGA,
KOOLI MINNA MA EI PELGA.

KOOLIS OLLA TORE KÜLL.
MATE TUNNIS NUMBER NULL
JAGAMISEL LÖPPU PANNA —
TIHTI TA EI JÕUA SINNA.

EESTI KEELES PIKKA JUTTU
SAAME AJADA, KEL NUTTI.
VENE KEELES, OLE HEA,
OLGU IKKA SÕNAD PEAS.

KUI ON KOOLIS VAHETUND —
SEE ON KÕIGE PAREM TUND,
SIIS SAAB ENNAST LÖDYESTADA,
NAERDA, JOOSTA, EDVISTADA.

VIIMAKS PÄEV SAAB LÕPULE.
POISTE SUUD LÄEVAD NAERULE.
EMA OOTAB KODUS JUBA.
KAS SAAB VÄLJAMINEKUKS KA LUBA!

ERLEND VAHTRA,
Paide 1. Keskkooli
IVc klassi õpilane

«Puhkavad hobused» — Tallinna Pioneeride ja Koolinoorte Palee
kunstiringi liige EVELYN VITSUT
«Sügisene turg» — Tallinna 46. Keskkooli õpilane PIIBE SOODE

Pinginaaber

MINU PINGINAABER AHTO,
TA ON LÖBUS, TA ON KRAPS,
HÄSTI ÕPIB, TANTSIB, LAULAB
KORRALIK OKTOOBRI LAPSE.

ANDRUS RAND,
Kadrina Keskkooli
IIIc klassi õpilane

Murakad ja seemned

LÄKSIN METSA.
LEIDSIN MURAKAID,
SUURI JA PURAKAID.
SEENI KA
LÕUNAKS SAAB.
TUUL PUHUS MAHEDASTI,
MARJAD MAITSESID TAHEDASTI.

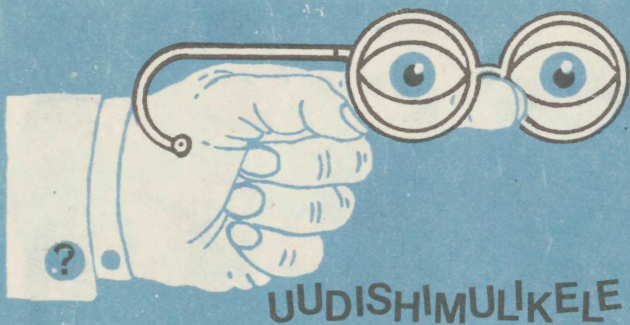
KRISTEL KIVILOO,
Tallinna 13. Keskkooli
IIIa klassi õpilane

Meie õpetaja

MEIE ÕPETAJAL KÄHARPEA.
TA ON IKKA LAHKE, HEA.
VARUKS PALJU KANNATUST,
LUBAB TEHA VALLATUST.

KUI ON KOOLIS VAHETUND,
LAPSI TEMA ÜMBER RING.
KÕIK ME VÄGA TAHAME
OLLA TEMA SARNASED.

MAARIKA VIIR,
Tartu 2. Keskkooli
IIIa klassi õpilane

UUDISHIMULKELE

KAS TERAVILJA ON VÕIMALIK KORISTADA KADUDETA?

On küll võimalik. Palju oleneb viljast (kas see on lamandunud või mitte), kombainist (kas uus või vana, töötab hästi või halvasti) ning loomulikult kombainerist, kes vilja löikab, ja autojuhust, kes vilja veab. Kui meie maa põldude igale ruutmeetrile pudeneb kasvõi üks viljapea, jääb saamata umbes sama palju teravilja kui väikeses Eestis aasta jooksul kasvatatakse.

KUI SUUREKS KASVAVAD VAALAD?

Suuremate sinivaalade pikkuseks on mõõdetud kuni kolmkümmend kolm meetrit. Üks säärane hiiglane kaalub sama palju kui kakskümmend kaks elévanti. Sinivaal on imetaja. Sinivaala poeg on sündides seitse kuni kaheksa meetrit pikk. Torrukeeratud keelega haarab ta ema nisa ümbert kinni ja ema pritsib talle piima suhu. Piima tarvitab sinivaala poeg 200—300 liitrit ööpäevas. Vaalapiim on 12—15 korda lehmapiimast rasvasem.

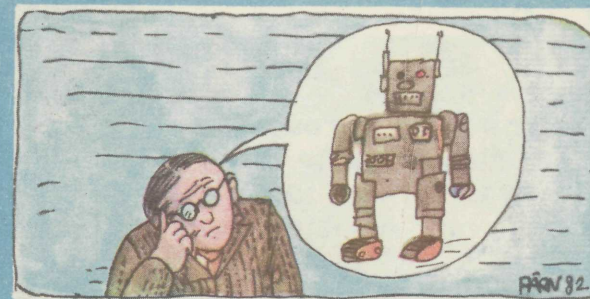
KES SAAB NÕUKOGUDE LIIDU, KES SOTSIALISTLIKU TÖÖ KANGELASEKS!

Nii Nõukogude Liidu kui ka sotsialistliku töökangelane on aunimetused. Nõukogude Liidu kangelane on aunimetuste kõige kõrgem aste. See antakse neile, kelle teened riigi ees on suured, seotud sangarliku teoga. Nõukogude Liidu kangelasele antakse ka meie maa kõrgeim autasu — Lenini orden ning medal Kuldtäht.

Sotsialistliku töökangelane on tööeesrindlase kõrgeim aunimetus. See antakse isikuile, kes oma silmapaistva tööga on kaasa aidanud majanduse, kultuuri või teaduse arendamisele. Sotsialistliku töökangelasele antakse samuti Lenini orden ning medal «Sirp ja vasar». Kahe Kuldtähe või «Sirbi ja värsari» omaniku kodukohta pannakse tema pronksist rinnakuju.

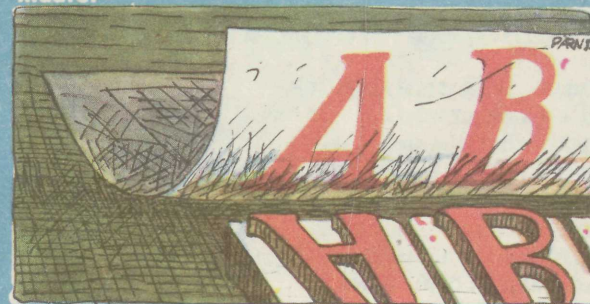
KUI RASKE TOHIB OLLA ÕPILASE KOOLIKOTT!

Arstid väidavad, et laps ei tohi tõsta ega kanda raskust, mis on suurem kui üks kümnendik tema kehakaalust. Järelikult: kui kaalud kolmkümmend kilo, siis ei tohi koolikott olla raskem kui kolm kilo. Liiga raske koolikoti kandmisel võib lapse selgroog kõverduda. Tšehhoslovakkias, Saksa Föderatiivses Vabariigis ja Norras tehti hiljuti kindlaks, et I klassi õpilase koolikott on paari-kolme kilo võrra lubatust raskem.

KES MÖTLES VÄLJA ROBOTII

Sõna ROBOT mõtles välja tuntud tšehhi kirjanik Karel Čapek. Ühes tema 60 aastat tagasi kirjutatud näidendis on juttu robotist (tšehhi keeles tähendab see orjatööd). Nii nimetab ta algelist, lihtsat tehisinimest. Hiljem hakati robotiteks kutsuma inimest asendavaid automaate.

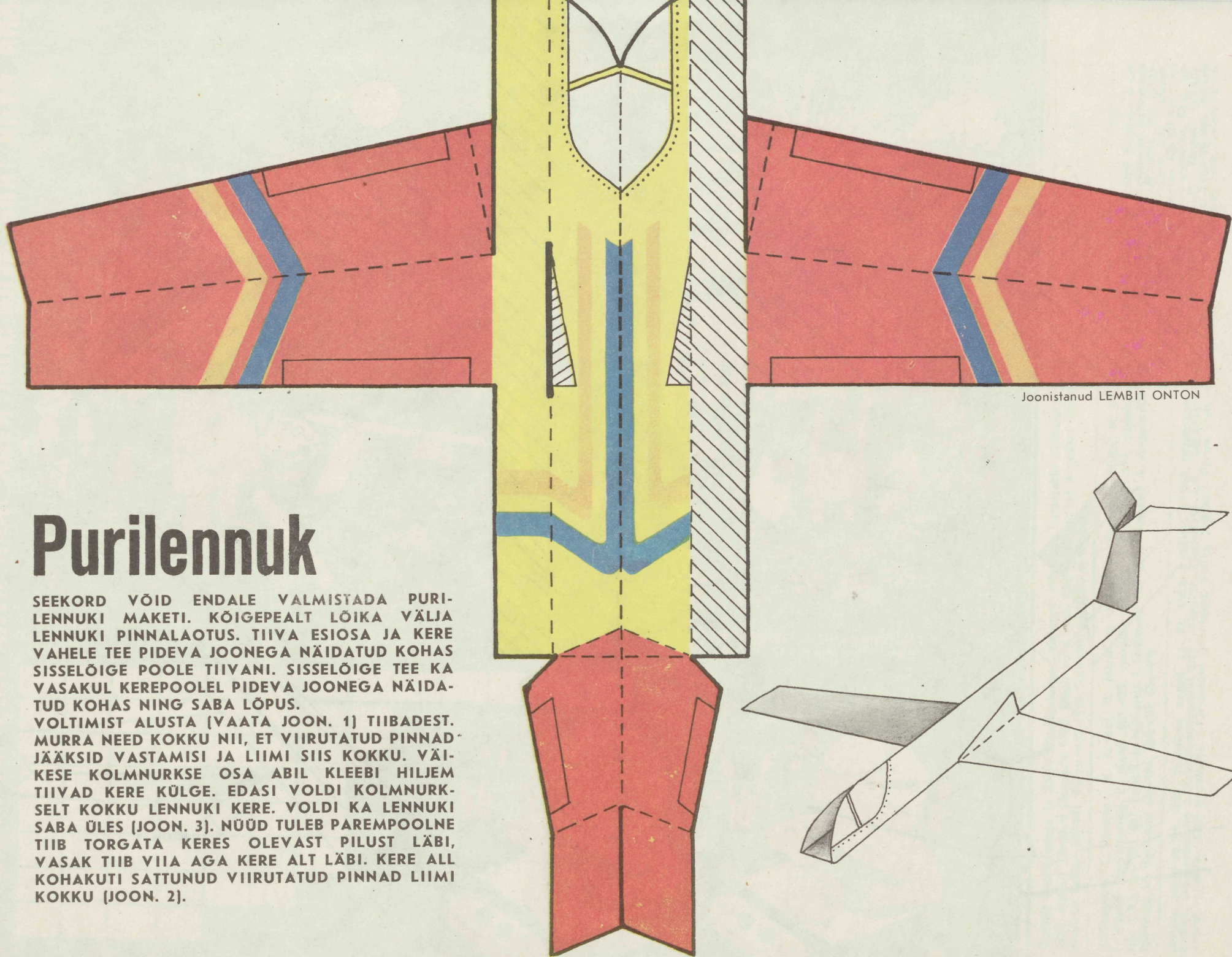

KES LEIUTAS TRÜKIMASINAI

Selle mehe nimi on Johann Gutenberg. Ta hakkas trükitähti valama metallist. Nendest tähtedest ladus ta terved leheküljed, tegi need siis värviseks ja surus vastu paberit. Taolise trükkimisviisi (seda nimetatakse kõrgtrüki) põhimõtted on samad veel tänapäevalgi. Kõrgtrükitehnikas trükitakse suurem osa raamatuid ja ajalehti.

Esimese raamatu trükkis Gutenberg rohkem kui viissada aastat tagasi. Trükimasina leiutamist peetakse üheks suuremaks sündmuseks inimkonna ajaloos.

Lisagem sedagi, et vanim teadaolev eestikeelse tekstiga raamat trükiti 1525. aastal, aga mitte Eestimaal. Meil hakkasid esimesed trükimasinad tööle sada aastat hiljem Tartus.

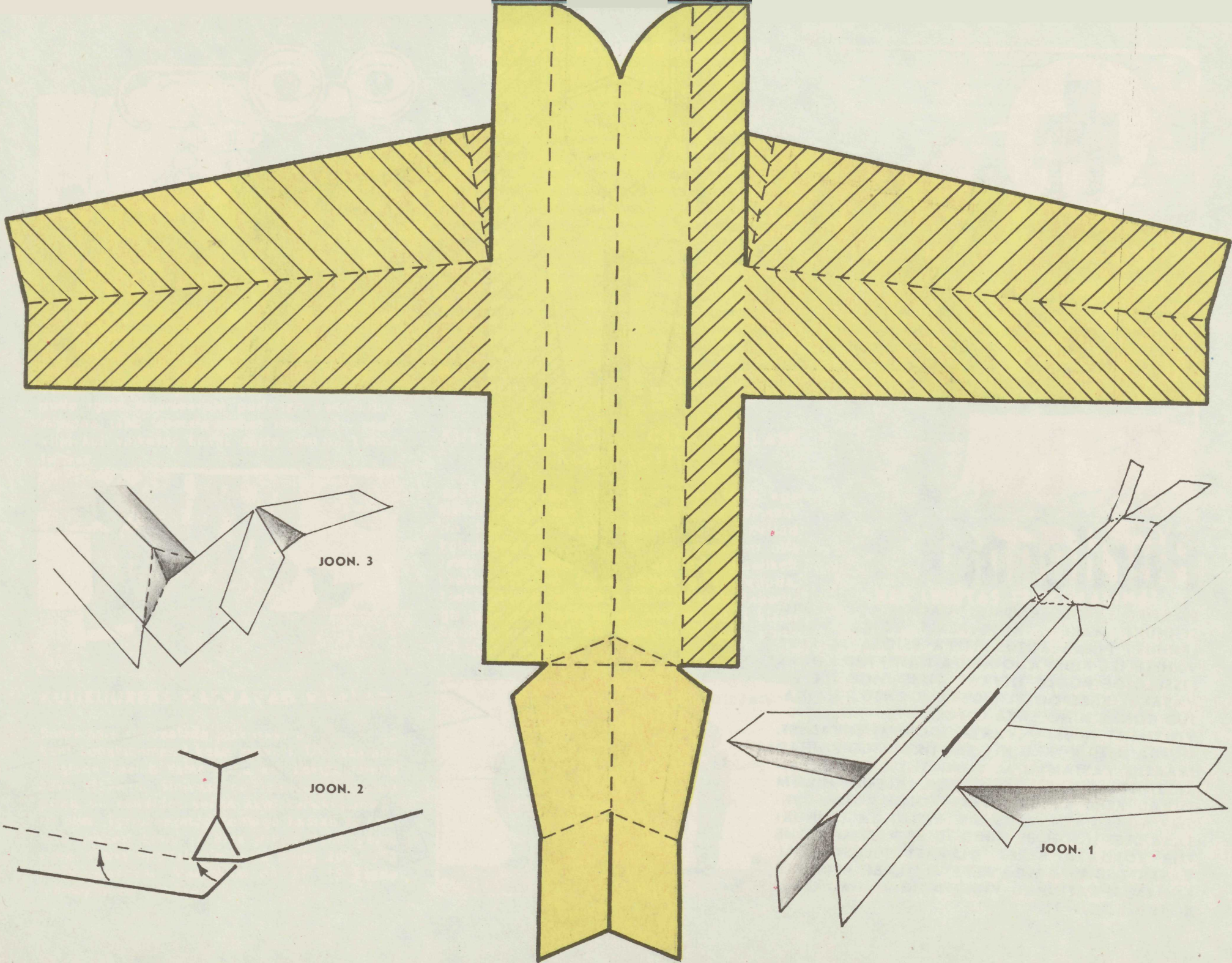

Joonistanud LEMBIT ONTON

Purilennuk

SEEKORD VÕID ENDALE VALMISTADA PURILENNUKI MAKETI. KÕIGEPEALT LÕIKA VÄLJA LENNUKI PINNALAOTUS. TIIVA ESIOOSA JA KERE VAHELE TEE PIDEVA JOONEGA NÄIDATUD KOHAS SISSELÕIGE POOLE TIIVANI. SISSELÕIGE TEE KA VASAKUL KEREPOOLEL PIDEVA JOONEGA NÄIDATUD KOHAS NING SABA LÖPUS.

VOLTIMIST ALUSTA (VAATA JOON. 1) TIIBADEST. MURRA NEED KOKKU NII, ET VIIRUTATUD PINNAD JÄÄKSID VASTAMISI JA LIIMI SIIS KOKKU. VÄIKESE KOLMNURKSE OSA ABIL KLEEBI HILJEM TIIVAD KERE KÜLGE. EDASI VOLDI KOLMNURKSELT KOKKU LENNUKI KERE. VOLDI KA LENNUKI SABA ÜLES (JOON. 3). NÜÜD TULEB PAREMPOOLNE TIIB TORGATA KERES OLEVAST PILUST LÄBI, VASAK TIIB VIIA AGA KERE ALT LÄBI. KERE ALL KOHAKUTI SATTUNUD VIIRUTATUD PINNAD LIIMI KOKKU (JOON. 2).

JOON. 3

JOON. 2

JOON. 1

Joonistanud REIN LAUKS

